

Sakala Malevas vahetub malevapealik

• Naiskodukaitse kingib omaküpsetatud tordi

Kaitseväge juhataja käskkirjaga 16. detsembrist 2010. a vabastati kolonelleitnant Anto Kergand alates 07. veebruarist 2011 KL Sakala Maleva pealiku kohalt ja määrati samast päevast teenistusse 1. Jalaväebrigadi Kalevi Jalaväepataljoni. Kuuldavasti siirdub ta sealt veel vastutusrikkamale teenistuskohale meie väeüksuse juurde Afganistanis. Kol-Iti Kergand teenis KL Sakala Maleva pealiku kohal 2 aastat ja 6 kuud.

4. veebruaril esines ta maleva ees pealiku viimast korda. Seda pidulikkude, aga mõnes mõttes ka kurba sündmuse olid tulnud tunnistama KL keskuhatuse liige ja ühtlasi KL Sakala Maleva pealiku pikaajaline abi Helir-Valdor Seeder, Viljandi maavanem Lembit Kruuse, KL Valgamaa Maleva pealik kpt Rein Luhaväli ja endised KL Sakala Maleva pealikud mjr Ülari Vomm ja mjr Rein Kikas, Viljandi Muuseumi direktor Jaak Pihlak, koostööpartnerite esindajad Viljandimaalt nii politseist, päästeametist kui mujalt, praegu juba Kaitseliidu Kooli esindav endine KL Sakala Maleva staabiülem kpt Ahto Alas, Karki malevkonna pealik, Iti Raivo Asuküla ning loomulikult KL Sakala Maleva staabi liikmed ja eriorganisatsioonide instruktorid ja ka kaitseliitlased ning Naiskodukaitse liikmed. Kol-Iti Kergand oma sõ-

navõtus tänas kõiki ja tähendas, et teenistus selles ametis andis talle uue kogemuse, ta õppis tundma inimesi teistsuguses suhtluses, õppis tundma mulke ja leidis nendega lõpuks paljugi ühist. Tema teenistusaeg malevas oli tõhus. Liikmeskond kasvas ja arenes, malevale antud ülesanded said suures osas täidetud ja maleva edasise arengulegi tõhus panus antud. Seda nii uue staabihoone ja Väluste laskevälja ehituse kui ka väljaõppe küsimustes. Arvan, et ei eksi, kui väidan, et kol-Iti Kergandist jääb KL Sakala Malevasse aegadeks vaid hea mälestus ja ta on siia alati teretunud. Soovitatavalt juba kindralina, sest avansina on talle juba „Mulgimaa kindrali“ auaste antud.

Lahkuvale malevapealikule anti üle mitmeid ilusaid ja häid kingitusi. Vääriskaim neist oli ehk vastne KL Sakala Maleva vapikilp. Jaak Pihlak andis üle Viljandi Muuseumi 2010. a aastaraamatu, milles on pikemalt kajastatud ennesõjaajast Sakalamaa Maleva pealiku kol-Iti Johannes Raudmäe elu ja tegevust. Pihlak arvas, et kaugel Afganistanis pole ehk heade raamatute kättesaadavus just kõige parem ja soovitas kol-Iti Kergandil enda kingitu kindlasti kaasa võtta. Naiskodukaitse Sakala Ringkond kinkis pealikule endaküpsetatud ja ülimaltsva tordi,

millel oli kaunistusena ka maleva sümbol – kotkas, mida Seeder, loomulikult naljana, pidas esimesel pilgul rahutuviks.

Samas loeti ette ka Lõuna Kaitseringkonna ülema käskkirja auastmes ülendamine kohta ja anti viiele maleva reamehele üle kapralli olakuümbrised. See oligi kol-Iti Kergandi viimane ülesanne maleva pealiku. Järgnes sõbralik vestlusring, mille käigus lasti hea maitsta NKK daamide poolt valmistatud toidud ja siis oli aeg lahkuda.

Kuni uue malevapealiku saabumiseni täidab neid kohustusi KL Sakala Maleva staabiülem, kpt Marek Susi, kes endise maleva instruktorina tunneb malevat üsna põhjalikult ja nüüd peale sõjakooli keskaste kursuse edukat lõpetamist, haritud ohvitserina ning hea korraldajana oskab lahendada ka tõsisemaid ülesandeid. Kindlasti on talle abiks juba sissetõotanud staabimeeskond, mis pole küll veel täielikult komplekteeritud.

Eelpool sai mainitud, et see sündmus oli ka omamoodi kurb. Kurb sellepärast, et Kaitseliidu malevatesse suhtutakse kusagil ilmselt nii, nagu oleks see tavaline väeosa ja seepärast korraldatakse siin juhtivate ohvitseride rotatsiooni samal moel kui väeosadeski. Kui vaadata ennesõjaajast praktikast, siis näiteks tollane Kaitseliidu ülem

• Tuult tiibadesse soovib keskuhatuse liige

• Malev autastub oma vapikilbiga

kin-mjr Johannes Orasmaa (Roska) oli ametis ligemale 22 aastat, eelmainitud KL Sakalamaa Maleva pealik kol-Iti Johannes Raudmäe aga pea 12 aastat. Peale Eesti taasiseseisvumist on aga Sakalas malevapealikud vahetunud keskmiselt iga 2-3 aasta järel ehk viimase 20 aasta jooksul on olnud malevas pealikuid või nende kohusetäitjaid juba ligemale kaks korda rohkem kui ennesõjaajal. Samas on vähemalt

sellega teenistuskohal vaid nõ. sisseelamise aeg umbes 2 aastat. Malevad ei ole ja ei peaks ka kunagi saama olema täiesti ühesugused, sest nii tingimused kui inimesed on paikkonniti vägagi erinevad ja nende nähtuste vägivaldne või poolvägivaldne surumine täiesti ühtsesse raamidesse toob asjale kasu asemel vaid kahju, sest kindlasti pärsib kaitseliitlaste omaalgatus ja survestab ka nende enesehinnangut

või isegi väarikust. Kaitseliitlane on eelkõige vabamees või ka naine, kes oma vabast tahtest pühendab oma aega, võimeid, oskusi ja vajadusel ka isiklikku vara oma kodu ja riigi kaitse kindlustamiseks. Ja teeb seda tavaliselt hästi niikaua, kuni ei tunneta ennast täielikult raamidesse pandud reservväelaseks. Ja see pole mitte ainult allakirjutanu arvamus.

R.K.

OMA MAA

Viljandi, veebruar 2011

Eesti riik sai Euroopa Inimõiguste Kohtus võidu

Küllap on seda uudist juba varemgi kuulnud, aga kas ka tähelepanelikumalt loetud? 04. novembril 2010 Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK) tegi otsuse, mille kohaselt Eesti riik ei rikkunud 45 vene erusõjaväelase (endise N Liidu sõjaväelase) õigusi pensioni küsimuses. See oli juba teine kord kui EIK andis vaidluses vene vähemusega õiguse Eesti riigile, eelmisel korral jättis see kohus rahuldamata 2007. a aprillirahutustes osalenute kaebuse nende kinnipidamisel väidetavalt neile tehtud ülekohtu kohta.

Eestis elavad vene erusõjaväelased oma kaebuses EIKle väitsid, et neid on diskrimineeritud ja nende õigusi pensioni saamiseks on Eesti riigi poolt rikutud. Nende arvates asjaolu, et neile makstakse pensioni 1994. aastal Eesti ja Vene Föderatsiooni vahel sõlmitud vene sõjaväepensionäre puudutava lepingu alusel ja nad jäävad ilma Eesti pensionist, olevat nende diskrimineerimine. Tõepoolest ei ole Eesti riigil pensioni saajale esitatud tingimust, et ta ei tohi samaaegselt saada ka teise riigi pensioni. Kuid Eesti ja Vene Föderatsiooni vahelises lepingus on just nii kokku lepitud.

EIK mõõnis otsuses, et kaebus on küll mõistetav, kuid leidis, et kaebajate õigusi ei ole rikutud. Kohus märkis, et diskrimineerimisest võib rääkida vaid siis, kui samaväärseid pole koheldud võrdselt. Samas kohus tõdes, et selle kaasuse puhul on tegemist erijuhtumiga, kus suhteid reguleeriti nimelt Eesti ja Vene Föderatsiooni vahelise lepinguga, mistõttu nende erikohtlemine oli õigustatud.

EIK rõhutas otsuses riikide iseseisvat otsustusõigust kui kõne all on majandusliku või sotsiaalse strateegia üldküsimused. Kaebajate nõue Eesti riigi vastu oli 5,3 miljonit krooni ehk ligikaudu 340 000 eurot.

EIK tõdes, et kaebajaid ei saa võrrelda ühegi teise pensionäriderühmaga Eestis ja nii pole ka rikutud nendele kohaldatava lepingu sätteid. See otsus löi pretsedendi.

R.K.

Mälestuste kogumine Naiskodukaitse, Kodutütarde ja Noorte Kotkaste organisatsioonide tegevuse kohta aastatel 1927-1940

Naiskodukaitse ja Eesti Rahva Muuseumi koostöös toimuva meenutuste kogumise eesmärk on teada saada Naiskodukaitse, Kodutütarde ja Noorte Kotkaste liikmete ja juhtide isikpäevase tegevuse, elu-olu ja väljaõppe kohta enne Teist maailmasõda. Alltoodud küsimused on mõeldud aitamaks meenutuste kirja panemisel.

1. Kui aktiivsed oldi organisatsioonilises tegevuses?
2. Milliseid üritusi korraldati lisaks väljaõppele (nt peod, loteriid, korjandused, heategevus, loengute pidamine väljapool organisatsiooni, jm)? Mis üritused teile üldse meelde on jäänud?
3. Milline oli ürituste korralduslik pool – kes organiseeris, kus kokku saadi, millest räägiti?
4. Kas tegevusega seoses oli mingeid muresid-takistusi? Kuidas need lahendati?
5. Kuidas tuldi üritustele kaugemalt? Kas NKK, KT ja NK tegevuse raames üldse oma kodukohast kaugemal käidi? Kas on jäänud meelde mõni üle-eestiline üritus, millel naiskodukaitsjana, kodutütreina või noorkotkana osalesite?
6. Kust ja kuidas hangiti vormid (kes õmbles, mis materjalist, kas materjale oli erinevaid)?
7. Kuidas ja kas said ringkonnad /jaoskonnad / malevad oma lipud? Mis neist lippudest nüüdseks on saanud?
8. Milline maine oli Naiskodukaitsel kohalike elanike hulgas?
9. Kes olid kohaliku Naiskodukaitse jaoskonna liikmed (taluperanaised, õpetajad, kes veel)?
10. Kes olid noorteorganisatsioonides juhid (õpetajad, kaitseliitlased, naiskodukaitsjad)?
11. Mida mäletate Naiskodukaitses, Kodutütarde ja Noorte Kotkaste tegevusest pöördelistel aegadel (1938-1940)?
12. Kas oskate veel midagi meenutada, mida eelpool ei küsitud?

Kuna ennesõjaaegseid organisatsioonide liikmeid on jäänud vähe, ootame tänuga, mida te olete Naiskodukaitses või noorte kohta kuulnud kelleltki teiselt: oma isalt-emaalt, vanaisalt-vanamaalt, sugulaselt, naabrilt või naabri sugulaselt. Kui teil on säilinud dokumente, fotosid või muid kirjallikke või esemelisi materjale, oleme tänulikud ka nende üle. Palume teada anda aadressil kerstin.kaarik@kaiitseliit.ee või telefonil 7179217 (Kerstin Käärk). Saadetud kaastööd säilitatakse Eesti Rahva Muuseumi arhiivis.

Kodutütarde aastapäeva üleriigiline tähistamine

22. jaanuaril tähistati Türi kultuurimajas Kodutütarde organisatsiooni 79. sünnipäeva. Sakala Kodutütarde Ringkonda esindasid Karksi-Nuia kodutütred Kady, Reet, Aveli ja Meeliann koos rühmavänam Meelis Eelmaaga. Kodutütarde organisatsioon asutati 1928. aastal. Esimene peavanem oli Salme Pruuden, praegune on Angelika Naris. Üritusest võttis osa president Arnold Rüütel koos abikaasaga. Aktus meeldis väga meile kõigile.

Meeliann Kosk
Karksi-Nuia kodutütär

Vas: Meeliann Kosk, Reet Kampus, presidendiproua Ingrid Rüütel, Kady Mäesalu, president Arnold Rüütel ja Aveli Eelmaa

Sakala ringkonna kodutütarde pidulik koondus

Kodutütarde 79. aastapäevale pühendatud Sakala ringkonna pidulik koondus Halliste Põhikoolis 19. jaanuaril algas hünni laulmisega, mis kõlas lippudega ehitatud saalis ülevalt. Künlad süütsid Halliste kooli kodutütred Kadri ja Sigrít. Tüdrukute lausutus traditsioonilises sõnad „tulil valgustab“ ja „tulil soojendab“, läksid saalisõljalje hinge. Koonduse avasõna ütles Kodutütarde Halliste rühmavänam Krista Luik. Oma kõnes rääkis Krista noorte kasvatamise tähtsust ja koostegutsemise vajadusest.

Lippude alla astusid töötuse andjad, tüdrukud Kolga-Jaani, Halliste, Karksi-Nuia ja Paistu rühmadest. Nende töötuse andmine kõlas selgelt ja olen kindel, et tulevased kodutütred ütlesid töötuse läbi oma südame. Igale Kodutütarde organisatsiooni vastuvõetud tüdrukutele ulatati lilleõis koos tugeva tänukaepigistusega.

Nüüd astusid lavale Halliste kodutütred, kes lugesid luuletusi ja laulsid mitu laulu. Tugev aplaus tõestas, et kuulajatele meeldis eriti tüdrukute lõplaul, mis oli hoogsalt süvine.

Ja märkamatu! Jõudis kätte aeg kustutada künnlad, et need uuesti süüdata juba järgmisel koondusel.

Kerstin Käärk
KT Sakala ringkonna instruktor

Mäletushetk Tartus

14. jaanuaril 2011. aastal toimus Tartus, Tähtvere pargis taastatud Vabadussõja (1918-1920) monumendi juures mäletushetk. Tähistati Tartu vabastamist 14. jaanuaril 1919. aastal. Ettevõtmise korraldajaks oli MTÜ Tartu Memento, vastutavaks isikuks, Enn Tarto.

Toome ära Enn Tarto sõnavõtt:

„Austatud üritusest osavõtjad, härrad ohvitserid, sõjakooli kadetid, kaitseliitlased, kaasvõitlejad, kaaskannatajad, lugupeetavad daamid ja härrad!

Jaanuaris 1919. aastal algas Eesti vägede suurpealetung Vabadussõja lõunarindel. 14. jaanuaril 1919 vabastati Tartu. Otsustav võidukas lahing peeti Tähtvere väljadel. Soomusrongide üldjuht oli kapten Karl Parts, soomusrongi nr 1 ülem oli kapten Anton Irv, Kuperjanovi partisanid ülem oli leitnant Julius Kuperjanov.

Soomusrongid nr 1 ja nr 3 ning Kuperjanovi partisanid vabastasid Tartu 14. jaanuaril 1919. See oli sündmus, mis innustas Eesti vägesid, sisendas optimismi elanikkonnas. Ja veelkord ja veelkord peame rõhutama, et Eesti vägede võit lõpetas tapatalgud Kreditaikasa keldris, kus bolševike poolt

tapeti 33 süütut inimest. Hukatute hulgas oli esimene Eesti apostelliku õigeusu piiskop Platon, preestrid Bežaniitski ja Bleive ning kirikuõpetajad Hahn ning Schwarz.

Aga nendest õudustest räägib ja peab palvuse preester Stefan.

Võidu mälestuseks Tähtvere väljadel avati 3. juulil 1932. aastal mälestusmärk, mille kommunistid hävitasid 1940. aastal. Pöördusin kui linnavolinik ja Tartu Memento esimees Tartu Linnavolikogu poole aprillis 2004. aastal ettepanekuga taastada mälestusmärk. Volikogu toetas üksmeelselt seda ettepanekut ja Tartu Linnavalitsus korraldas mälestusmärgi taastamise samas paigas ja endisel kujul. Mälestusmärk taasavati 2. juulil 2006. aastal.

Austatud kohalviibjad!

Meenutame selle samba taastamiskäigus ja hiljem siin mälestusürituste ajal esiletoodud sõnumeid.

Tartule vajalik monument taastati Tartu Linnavolikogus esindatud erakondade poliitilise üksmeele tulemusena. Veel käesoleva sajandi alguses räägiti eelkõige minevikus hukkunutest ja nende mälestamisest. Selle monumendi

juures mälestame võitu 14. jaanuaril 1919. aastal ja teisi võite Vabadussõjas ja hiljem. Ja me mälestame langenuid nii Vabadussõjas kui hiljem. Selle monumendi juures käidi välja mõte, et ka need inimesed vajavad meelepidamist ja mälestusmärgide püstitamist, kes on Eesti eest võideldes langenud pärast iseseisvuse taastamist. Afganistanis on juba langenute mälestusmärk ja kui Eesti Vabariigi väed lahkuvad Afganistanist siis nad võtavad mälestusmärgi kaasa.

Meie tänane sõnum on, et me vajame poliitike üksmeelt, et lahendada Eesti Vabariigi Põhiseaduse vastaste loosungitega seotud olukord Raadi tiigi ääres. Paljudele kodanikele on need loosungid sügavalt solvavad. Need loosungid annavad võimaluse Eesti-vastaseks kihutustööks. 1944. aastal ei toimunud mingit Tartu vabastamist Punaarmee poolt!

Tartusse tuleks püstitada mälestussummas vabadusvõitlejale Jüri Kukele. Jüri Kukk hukkus 27. märtsil 1981. aastal kommunistlikus koondukslaagris Vologdas. 2010. aasta oktoobri lõpus avati Vilniuses mälestusmärk 1981. aastal Nõukogude võimu poolt mõrvatud Leedu preestrite ja

Helsingi grupi liikmele Bronius Laurinavičiusule. Täna tähelepanu eest! Seejärel sai palvuseks sõna EAÖK Tartu piiskopkonnast praost preester Stefan Fraiman. Ta rääkis õudustest krediitkassa keldris 14. jaanuaril 1919. aastal ja palvetas hukkunate mälestuseks.

Tartu Linnavalitsuse poolt tõi pärja abilinnapea Margus Hanson. Mälestuspäeva aetas Tartu Linnavolikogu liige ja IRLi Tartu piirkonna esimees Peeter Laurson. Pärja aetasid Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuse ülem, kolonel Arne Ermus ja sõjakooli kadetid ning Kaitseväe Tartu Maleva esindajad. Mälestuspärgi ning künnlaid aetasid Tartu Memento juhatuse liikmed, Tartu Vabadusvõitlejate Ühingu, Julius Kuperjanovi seltsi ja teiste kodanikuühenduste esindajad ning kodanik Jaan Muna ja paljud teised kodanikud.

Enn Tarto lausum oma lõppsõnas: „Austatud mälestus- ja leinavõitlejatele! Võitlus Eesti riigi ja rahva püsimajäämise eest jätkub. Olgu tänane üritus meie panuseks selles lakkamatus võitluses. Usume ja loodame, et aastatel 2018 ja 2019 ning hiljem kogunevad siia 14. jaanuaril Eesti patriidid ja neid on rohkem kui meid täna!“

Kaitseliidu noorteinstruktorite õppepäev

08. veebruaril toimus Harju malevas noorteinstruktorite õppepäev. Päevakavas oli mitmeid teemasid. Õppepäeva alustas Küberkaitseliidu üksuse liige ülevaatega üksuse taustast, põhimõtetest, võimekusest, prioriteetidest jne. Esinemine toimus esmakordselt Skype teel: lektor Veljo Raide oli Tartu malevas ja kuulajad Harju malevas. Saime põhjaliku ülevaate ja eriti puudutas meid väljatöötatud viktoriin 3-4. klasside õpilastele, mis noorteinstruktorite abiga viiakse koolidesse. Viktoriini töövorsiooni pealkiri on „Eesti otsib küberstaari“.

Järgmine esineja, Kersti Kivirüüt, oli programmist Euroopa noored. Sõnumi sisuks oli 13-30. aastastele noortele suunatud tegevus.

Pealelõunat arutasime otseselt tööga seotud küsimusi: väljaõppeplaan (VÕP) täitmine, kursused, aastakäsk, koostöödritused, vormid jne.

Kerstin Käärik
noorteinstruktor

Foto: K. Käärik

• Koju said noorteinstruktorid tulla saadud tööriistusega, soe jope ja müts kuuluvad talviste ürituste juurde

PALJU ÕNNE

- 91 Eduard VEERSALU
- 86 Raimund TOOM
- 82 Valev KASKA
- 65 Rein VALG
- 60 Arne MERILA
- 50 Paul KASIK

Tartus mälestati leitnant Julius Kuperjanovit

2.02.11. möödus 92 aastat Vabadussõja kangelas leitnant Julius Kuperjanovi surmast. 6. veebruaril 2011 kell 11.00 kogunesid tartlased, Tartu Linnavalitsuse, Kuperjanovi Üksik Jalaväepataljoni, Kaitseliidu Tartu maleva, KVÜOA Kõrgema Sõjakooli, Tartu üliõpilaste ja asutuste, liitude ja sellside esindused J. Kuperjanovi kalmu ümber, et mälestada hukkunud kangelas. „Päevalehe“ (ilmus 10.02.1919.) eri-kirjasaatja kirjutas (05.02.1919.): „Hommik sängitatakse langenud kangelane mulda ja sellest võtab kogu Tartu leinatasa osa. Koolid ei tööta, poolest päevast on kõik kauplused, söögimajad, restoranid ja teised lõbustuskohtad kinni. Matmine saab pidulik olema, mille tseremonia eri-komisjoni poolt välja-töötatud. Sõidan leinamajasse (Tähe 43). Uulitsal ukse ees seisavad sõjaväelastest aauvhaid. Sisse ja välja voolab vahet-

pidamata inimesi. Igaüks tahab oma ülilmast lugupidamist selle põrmu vastu üles näidata, kelle nime juures kord Eesti ajalugu aukartusega peatub. Keset saali, elavate lillede keskel, püssidega auahtidest sisse piiratud, kes kui kivikujud liikumatult seisavad, puhkab kangelane suurt väsimust. Lõug ja suu on kuni ninani valge rätikuga kinni kaetud. Mõidu on nagu tõsine ja rahulik, nagu ta elusalt ikka tõsine ja rahuline oli, ka kõige kriitilisemal silmapilgul. Tänu ja kaastundega paitavad hulkade pilgud neid musti käharaid juukseid, kelle kandjale tartlased nii palju võlgnevad...“

Nii ka tänava süüdati üheskoos küünlad meie vabaduse eest langenud kangelasele. Kõigil kohaletulnuil oli võimalik mälestuseks saada raamat „Hundipoja surm“. EESTI EEST!
J. Kuperjanovi Selts

Vabatahtlik, see tähendab prügikorjaja

26. jaanuari k.a. lõunases raadiovestluses rääkis Annika Uudelepp pikalt oma uurimusest vabatahtlikkuse temal. See olla edumeelne, kasvatav ja kaasahaarav, rahvale ja ka riigile igati teretulnud nähtus. Kes need on, need vabatahtlikud? Prügikorjajad, tulevad maalt ja linnast kokku ning koristavad ühe päevaga puhtaks

suure laraka metsa. Teeme ära! Öhtuks mets puhast, üldrahalik plusspunkt teenitud, päikesest ja värskest õhku peale kauba. Vabatahtliku tegevuse alla ei mahtuvat vanakeste ja oma sugulaste abistamine. See olevat midagi muud. Kordagi saate jooksul ei komismanud küsitleja ega uurija keel kaitseliitlaste otsa. 20

000 inimest, kellest osa on oma rahvast ja riiki teeninud juba 20 aastat saamata mingit palka, kulutanud sadu päevi õppustel, kadunud inimesi otsides, põlevaid metsi kustutades, valvates ja julgestades, ei vääri vabatahtlikkuse uurija meeletult isegi nimetamist. Üldse nõuab eriliist osavust nii suurest patriootlikust tegevus-

sest mööda vaadata. See on umbes samasugune trikk, kui uurida elevandi saba märkamata, et see ripub elevandi küljes. Lugupeetav uurija, kui te edaspidi märkate huvitavat puud, sõandage kahelda, et selle taga võib olla mets.

Priit Silla

15. jaanuaril tähistas Sakala malev ajaloolist Vabadussõja Kärstna lahingut noorkotkaste ja kodutütarde ühise orienteerimisvõistlusega kunagisel lahinguväljal. Võisteldi lahingupaaridena kahes vanuserühmas. Peale orienteerimise pakku rada lisäülesandeid: laskmist, esmaabi, ajaloo tundmist, tähelepanu teritamist ja nutikut. Kärstna väljad olid lumised 1919. aasta jaanuari alguses, mil käis sõda Eesti Vabariigi elu või surma peale, seda lumiseid olid need nüüd, nõnda et tuli sumbata, kohati puusadeni sisse vajudes. Külma ei tundnud keegi, pigem võttis aurama. Võistlejaid oli 30, suuremad andsid välja pärislahingus võidelnud Viljandi ja Tartu koolipoiste moodu, väiksemad olid seda vapramad. Tugipunkt ja katusealune oli nagu ikka Kärstna tollane mõisahooned, nüüdne koolimaja. Seal oli üles pandud väike teemakohane pildinäitus, mis koosnes peamiselt „Eesti Vabadussõda 1918-1920“ piltide koopiatest, mis kajastasid Vabadussõjas kasutada olnud relvi, sh Kärstna lahingu võidukat kahuurit, lahingutandrit, Vabadussõjas silma paistnud ohvitseri, k.a. kõik 10 Viljandi-maal pärit kindraliit, ja ka seniseid lahingumänge. Üks kontrollpunkt rajal paiknes Kärstna lahingutes langenute ausamba juures. 18 nime mustas kivis meenutamas meie omanikluse hinda. Elanuks need mehed ja nende lapsed ning lapselapsed praegu Kärstnas, ei oleks Kärstna kool väljasuremise hirmus. Aga Vabadussõjas langes üle 6 000 eestlast, lisame siia Teises maailmasõjas ja Venemaa vangilaagrites hukkunud, aga nende sündimata jäänud lapsed – me kannatame kibedasti veel praegu selle vereohvri pärast. Ilma vastupanuta eni poleks meid sama hästi kui olemas. Enne rajaleminekut, mil kaitseliitlased mehitasid oma kontrollpostid, said võistlajad Kärstna mõisa ilusas soojas saalis ülevaate ajaloolisest lahingust, sel-

Sakala malev korraldas taas Kärstna lahingumängu

• Sõjaplaani pidamas

le kui murdelahingu tähtsusest ja Vabadussõjast üldse. Kuulajad olid kui üks suur kõrv – oldi ju Kaitseliidu noorimad liikmed. Pärast võistlust järgnenud austustamise juurde kuulus veel tükkie ajalugu: kinnitada piltide alla 20 Eesti ohvitseri nimed. See oli kõva pähele, mis näitas, et Vabadussõjale peab kool rohkem aega leidma. Räägime rahvusülikoolist, aga kas meil on ka rahvusühikool? Kärstna lahingumängu on korraldatud 19 korda, alates 1993. aastast. Põhjus on Eestile tähtsa ajalooüldmuse meenutamine noortele, kes said koolivaheaja tööt matkata ja sõda mängida samadel kuupäevadel ja samas paigas, kus kunagine lahing aset leidis. (Kärstna lahing) peeti 2-6. jaanuarini 1919). Tänavune lahingumäng tehti maleva kaitseliitlaste hoiatuse tõttu tubli nädal aega hiljem.

Mängu korraldas uus tegija, noorteinstruktor Ain Laane, kes tõi kaasa uuenduse: orienteerimisvõistluse lahingupaaridena. Noortele meeldib võistelda ja teeb neile asja elavamaks. Senine mäng tähendas rühma umbes 10km retke lahingutandri piiril, kus sattuti varitusustele ja anti vaenlasele tuld. Noori olid aitamaks ja julgustamas alati lastesõbraühikud kaitseliitlaste Harri Mäesalu, Meelis Eelmaa, Raivo ja Fred Asuküla, Ene Lebrecht, Urve Loit, Varje Toomast, Madis Rebane, Roman Aver, Rauno Pettai, Antonina Eek, Janne Suigusaar ja maleva pealiku k.t. kpt Marek Susi. Tulevikku silmas pidades arvas kapten, et lahingumängu võiks korraldada pereühituse, kuhu noorkotkad – kodutütarde kutsuvad kaasa oma vanemaid. Miks ei võiks nemandki saada osa sportlikust tegutsemisest ja Kärstna kooli

kokkade kunstist ning direktori lahkusest? Kärstna lahingumängudest on kokku osa võtnud u 700 koolinoort, sest on ju noorkotkad ja kodutütredki koolinoored. Neile tähendab Kärstna lahing midagi rohkemat kui mistahes muu lahing, millega neil pole tundevarsket sidet. Noorte huvi lahingumängu vastu viis 2000. aastal Sakala maleva pealiku kpt Mati Mummil mõttele hakata korraldama õpisõite Vabadussõja lahingupaikadesse Eestis ja Põhja-Lätis. Zemessardze abil selgitati mitme mälestusmargi asukohad Lätis ja kujunes välja ühe- ning kahepäevane marsruut. Need õpisõidudki on kestnud kümme aastat ja neil on osalenud mitmeid koole. Oma riigi ja rahva ajalugu au sisse – seegi on üks Kaitseliidu ülesannetest.

Priit Silla

Vanemleitnant Mati Sepp
26.09.1939–08.01.2011

Kaitseliidu Meredivisjoni liige. Eesti Eruohvitseride Kogu liige. Mati Sepp sündis 26. septembril 1939 Viljandimaal Ramsi külas. 1958. aastal lõpetas Viljandi 1. keskkooli. 1961. aastal lõpetas Tallinna Merekooli laevajuhtimise erialal. 1961-1969 töötas Eesti Merelaevanduse laevadel tüürimehena. 1969-1972 teenis ohvitserina NL merevääs. 1972-1979 töötas Eesti Merelaevanduse laevadel vanemtüürimehena ja kaptenina. 1979-1980 oli tegevuses Tallinna Olümpia purjeregati organisatsioonikomitees. 1980-1995 Tallinna sadamakapteni teenistuses vahetuse ülemana. 1996-2002 Eesti Piirivalve mereosakonnas vanemohvitserina. 2002. aasta veebruaris omistati vanemleitnandi auaste. **Autasud:** 2000. aastal Piirivalve rinnamärk „Möök ja Ilves“ 2001. aastal Piirivalve ohvitseri teenetemärk „Piirikotkas“ 2003. aastal Kaitseliidu III klassi teenetemedal 2003 Kaitseliidu Meredivisjoni teenetemärk Mati Seppa jäid leinama abikaasa, poeg ja viis lapselast.

OMA MAA

Tellimisnumber 00911

Toimetus	KL Sakala Malev Peetrimõisa 71024 Viljandimaa
Väljaandja	Kaitseliidu Sakala Malev pealiku kpt Marek Susi, lauatel 717 9201, faks 717 9200, e-mail: oma.maa@mail.ee
Toimetajad	Rein Kikas 5331 3274, e-mail: rein.kikas@mail.ee Kerstin Käärik 522 1866, e-mail: kerstin.kaarik@mail.ee